

***Rhopalus conspersus* (FIEBER), een nieuwe soort voor de Belgische fauna (Hemiptera : Corizidae)**

K. HOFMANS & B. BARENBRUG*

Abstract. *Rhopalus conspersus* (FIEBER), a new species to the Belgian fauna (Hemiptera : Corizidae).

Two specimens of *Rhopalus conspersus*, were found in the Hemiptera-collection of the Royal Institute of Natural Sciences, Brussels (Coll. J. DRUET). They were caught in 1936 at Frasnes-lez-Couvin (Prov. Namur). Fifty years after this first record, the authors found a female specimen of the same species in a forsaken stone-pit at Olloy-sur-Viroin (Prov. Namur) (27.VI.1986). As the species' occurrence in Belgium was never mentioned before, these records were considered worth publishing.

Résumé. *Rhopalus conspersus* (FIEBER), une nouvelle espèce pour la faune belge (Hemiptera : Corizidae).

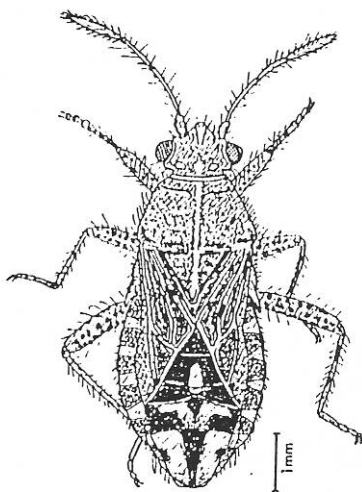
Deux exemplaires de *Rhopalus conspersus*, récoltés en 1936 à Frasnes-lez-Couvin (Prov. Namur), se trouvent dans les collections des Hémiptères de l'Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles (Coll. J. DRUET). Le 27.VI.1986, cinquante ans après la première récolte, les auteurs ont découvert une femelle dans une ancienne carrière à Olloy-sur-Viroin. Cette espèce qui vit dans des endroits chauds et secs, est signalée ici pour la première fois en Belgique.

Hofmans, K. & Barenbrug, B. : Centre de recherche et d'éducation pour la conservation de la nature (Centre Marie-Victorin, Dir. L. Woué), rue des Ecoles 21, B-6383 Vierves-sur-Viroin.

Van het genus *Rhopalus* waren tot voor 1986 vier soorten bekend voor de Belgische fauna. Slechts één soort uit dit genus, *R. parumpunctatus* (SCHILLING), is tamelijk algemeen in heel België, terwijl een tweede soort, *R. subrufus* (GMELIN), algemeen is in Hoog-België maar vrijwel geheel ontbreekt in Laag-België en het noordelijk deel van Midden-België (BOSMANS, 1977). Van *R. maculatus* FIEBER, een soort die vooral te vinden is in vochtige terreinen omdat ze leeft op planten zoals *Comarum palustre* en *Cirsium palustre*, zijn slechts negen vindplaatsen uit drie provincies bekend (BOSMANS 1977). Tenslotte vermeldde LETHIERRY (1892) het voorkomen van nog een vierde soort in België, nl. *R. rufus* (SCHILLING), maar dit kon door BOSMANS (1977) niet bevestigd worden vermits hij in geen enkele verzameling een exemplaar van deze soort heeft kunnen terugvinden. Het was echter te verwachten dat nog een vijfde soort, *R. conspersus* (FIEBER), in België zou gevonden worden vermits deze soort overal in Duitsland (uitgezonderd het noordwesten) en Frankrijk niet zeldzaam voorkomt (WAGNER, 1966; PERRIER, 1971).

Rhopalus conspersus (FIEBER, 1836) is het meest verwant met *R. subrufus* waarvan ze te onderscheiden is door de afwijkende vorm van de twee lichte vlekken op het zesde tergiet en door de aanwezigheid van een fijne maar duidelijk zichtbare lichte middenstreep op het pronotum (fig. 1). Voorts is *R. conspersus* iets kleiner en wat grauwer gekleurd.

* Assistenten aan het «Centre d'étude, de recherche et d'éducation pour la conservation de la nature» (Centre Marie-Victorin, Dir. L. Woué), Cercles des Naturalistes de Belgique a.s.b.l., 21 rue des Ecoles, B-6383 Vierves-sur-Viroin.

Figuur 1 : *Rhopalus conspersus* (FIEBER), ♀,
Olloy-sur-Viroin, 27.VI.1986

Tijdens de determinatie van de Corizidae van de kollektie DRUET, die aan ons werd uitgeleend door het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, troffen we twee exemplaren aan van *R. conspersus*. Deze twee exemplaren, beide wijfjes, werden verzameld te Frasnes-lez-Couvin (UTM FR04) in de maanden april en juli van 1936 (leg. J. DRUET).

WAGNER (1966) vermeldt de soort voor warme en droge plaatsen, op zand- of kalkbodem, waar ze leeft op verschillende kruiden waaronder *Thymus* en *Medicago*. Dergelijke plaatsen kwamen en komen nog steeds talrijk voor te Frasnes-lez-Couvin. Immers, dit dorp is gelegen in het Viroinbekken, een streek die in de eerste helft van deze eeuw gekenmerkt werd door het veelvuldig voorkomen van goed geëxposeerde kalkgraslanden en kalksteengroeven. Dat deze laatstgenoemde twee biotootypen wel degelijk aan de eisen van *R. conspersus* voldoen, werd bewezen door een zeer recente vondst van deze wantsensoort in een door kalkgraslanden omringde kalksteengroeve te Olloy-sur-Viroin (UTM FR14) (1 ♀ op 27.VI.1986, leg. K. HOFMANS).

De «carrière Flimoye» zoals ze ter plaatse wordt genoemd, is een sinds 1950 buiten werking zijnde kalksteengroeve gelegen in het dal van de Viroin. Ze bevindt zich aan de zuidkant van een «Tienne» (=kalksteenheuvel) die een uitstekende bescherming biedt tegen noorderwinden. Door deze gunstige ligging en door het reflektievermogen van het lichtgekleurde kalkgesteente, zorgt de geringste hoeveelheid zonnestralen voor een zeer efficiënte opwarming van dit oord. De flora is er ongemeen rijk en gevarieerd en trekt dan ook tal van insecten aan waaronder liefst drie soorten uit het genus *Rhopalus* (*R. conspersus*, *R. parumpunctatus* en *R. subrufus*). Doordat we *R. conspersus* gevangen hebben met de «sleepmethode», konden we de zitplant

ervan niet noteren. Wel komen de al eerder vermelde voorkeursplanten van deze soort, *Thymus* en *Medicago*, er beide vrij talrijk voor. Deze recente vondst van *R. conspersus* bevestigt meteen ook het voorkomen van deze soort in België.

Het zwaartepunt van de verspreiding van *R. conspersus* ligt in Midden- en Zuid-Europa. Deze wants is echter ook gekend van Zuid-Finland (tot 63° noorderbreedte), maar ontbreekt in de meeste andere Noordwest- en Nooroeuropese landen zoals Groot-Brittannië, Nederland, Denemarken, Noordwest-Duitsland, Noorwegen, Zweden en het Baltikum (COULIANOS & OSSIANNILSSON, 1976). Buiten Europa beslaat het verspreidingsgebied van *R. conspersus* ook nog Noord-Afrika en Voor-Azië (WAGNER, 1966).

Uit dit alles kunnen we besluiten dat *R. conspersus* in België de noordwestgrens van haar areaal bereikt. Ze is bij ons dan ook te vinden op plaatsen met een droog en warm mikroklimaat. Dergelijke plaatsen komen in ons land hoofdzakelijk voor langs de Maas en zijn bijrivieren zodat een inventarisatie hiervan tal van nieuwe gegevens kan opleveren.

Dankwoord

Wij danken de heer DETRY (Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen) voor het uitleenen van de kollektie DRUET.

Literatuur

- Bosmans, R., 1977. Voorkomen van de Belgische wantsen III. Coreoidea Reuter. *Biol. Jb. Dodonea* 45 : 40-50.
- Coulianos, C.-C. & Ossiannilsson, F., 1976. Catalogus Insectorum Sueciae. VII. Hemiptera-Heteroptera. 2nd Ed. *Ent. Tidskr.* 97 : 135-173.
- Lethierry, L., 1892. *Revue des Hémiptères de Belgique*. Laroche-Delattre, Lille, 21 p.
- Perrier, R., 1971. Hémiptères, Anoploures, Mallophages, Lépidoptères, in : *La faune de la France* ill. IV, 244 p.
- Wagner, E., 1966. Wanzen oder Heteroptera, in : *Die Tierwelt Deutschlands*, T. 54. Fischer Verlag, Jena, 235 p.

Boekbesprekingen

Wunderlich, J. : *Spinnenfauna gestern und heute - Fossile Spinnen in Bernstein und ihre heute lebenden Verwandten*
17 x 24,5 cm, 283 p., 369 tekeningen en foto's waarvan 32 in kleuren, Erich Bauer Verlag bei Quelle & Meyer, 1986, gebonden, DM 235,- (Intekenprijs DM 185,-) (ISBN 3-88988-104-1)

Barnsteen is een fossiel hars van onzekere afkomst waaruit o.m. sieraden werden gemaakt. Men gebruikte het ook voor het opwekken van statische elektriciteit, de zogeheten barnsteenkracht. Bij het afvloeien van dit hars werden regelmatig kleine geleedpotigen, waaronder spinnen, ingesloten, die op deze wijze bewaard bleven. Het boek handelt over de fossiele spinnen die gevonden werden in het Baltisch en het Dominikaans barnsteen en hun verwantschap met thans bestaande soorten.

Deze barnsteenfossielen zijn vrij jong, het Baltisch barnsteen is slechts (!) 40 miljoen jaren, het Dominikaans 20 miljoen jaren oud, zodat men geen grote verschillen met thans levende soorten moet verwachten. Het is dan ook merkwaardig dat geen enkele soort uit het barnsteen nu nog levend wordt aangetroffen. Anderzijds heerste er in het Baltisch barnsteenwoud een klimaat dat wordt omschreven als matig warm of subtropisch waardoor er families of geslachten konden